

Voteringsystem – rekommendation från Utvecklingsforum

Bakgrund

Idag sker omröstning manuellt, för hand, med penna och papper. Det finns behov från den politiska organisationen att kunna genomföra omröstning och dylikt elektroniskt och man tänker sig handhållna fysiska enheter för röstning.

Kommunens kansli har utrett möjligheter och potentiella leverantörer och kommit fram till att det bara finns en aktör på marknaden som motsvarar önskemålen om fysiska handkontroller, företaget Eltec och deras system Voteaid. Övriga system på marknaden har utifrån en starkt förändrad behovsbild från kommuner och myndigheter övergått till röstning via appar i mobil/surfplatta.

Kansliet har tillsammans med kommunens Utvecklingsforum (där ingår experter från IT, Utvecklingstaben, Kansliet och kommunens Dataskyddsspecialist) tittat närmare på det tänkta systemet, dess funktioner, säkerhet och andra aspekter och ställt frågor till systemleverantören.

Kort om det tänkta systemet

Systemet består av trådlösa dosor och en så kallad voteringsdator (vanlig bärbar dator). Med denna lösning kan bland annat närvarokontroll och röstning genomföras. Voteringsdatorn kan anslutas till upp till 4 bildskärmar för översikt, talarlista och nämndssekreterare.

Systemet bygger på krypterad ej IP-baserad nätverkstrafik mellan voteringsdator och handkontroller. Politikernas handkontroller har fysiska knappar för Ja, Nej, Avstår samt Begär ordet och Begär replik. Den har integrationsmöjligheter till de flesta leverantörer av webb-tv-sändningar. Se längre ner för funktioner i systemet.

Ekonomi

Inköp och implementering av systemet, medräknat samtliga ersättare, uppgår till 122 000 kr. En modul för ljudupptagning och indexering kostar 25 000 kr. Ett års support kostar 9 500 kr. Det innebär en initial kostnad på 156 500. En vanlig löptid för systemavtal brukar vara 4 år, innebär en total kostnad på 194 500 kr. Till detta tillkommer mervärdesskatt, testning och utbildning samt ev. Integrationer till plattform för webbsändning. Upphandlingen hamnar inom gränsen för direktupphandling.

Rekommendation från Utvecklingsforum

Det finns lagar och förordningar som bör uppfyllas vid upphandling av system som till exempel Dataskyddsförordningen. Kommunen har tagit fram nya upphandlingskrav samt generella arkitekturprinciper för system baserat på referensarkitektur i Sverige och EU. Upphandlingskrav och arkitekturprinciper ska vara vägledande vid inköp av nya system till kommunen.

Några av dessa principer är:

- Upphandla funktionalitet i form av tjänster, inte system
- Välj molnbaserad drift som förstahandsval
- Säkerställ att systemet utgår från generell teknisk standard och har öppna gränssnitt för ev. Integrationer med andra system

- Säkerställ god informationssäkerhet och teknisk IT-säkerhet

Vi ser att tilltänkt system uppfyller de behov som politiken har uttryckt och då främst önskemål om fysisk handkontroll. Det specifika önskemålet begränsar starkt möjligheten att kunna välja ett system som uppfyller kommunens generella arkitekturprinciper för upphandling av system, möta lagkrav i Dataskyddsförordningen och rekommendationer från IMY. Detta förklaras mer ingående nedan.

Systemet kan beskrivas som äldre, statiskt och slutet med bristande IT-säkerhet utifrån följande aspekter:

- Informationen lagras lokalt på en voteringsdator. Om den specifika datorn försvinner eller går sönder kan demokratiprocessen komma att påverkas. Kommunen genomför heller ingen back-up på lokalt lagrad information på datorer.
- Behörigheter till systemet är generella, dvs lagkrav som finns utifrån Dataskyddsförordningen inte kan upprätthållas som till exempelvis loggning av användare och spårning av aktiviteter. Något som är viktigt vid ev. utredning av dataskydds- eller cybersäkerhetsintrång. Ett användarkonto ska alltid peka mot en och endast en och samma användare.
- Voteringsenheterna har endast ett ID och ingen koppling till en specifik användare/person. Dessa hanteras och lämnas ut vid varje möte. Det finns viss risk för att voteringskontroll delas ut till fel användare/person, vilket kan komma att påverka demokratiprocessen.
- Leverantören kan inte lämna ut någon teknisk dokumentation och använder ingen etablerad krypteringsmetod vid överföring av data, vilket försvårar vid ev. utredning vid dataskydds- eller cybersäkerhetsintrång.

Tittar vi på hur systemmarknaden på det här området har utvecklats så går kommuner generellt från den här typen av enkla, slutna system till mer säkra, funktionella och flexibla system.

Ett exempel på ett sådant modernt och säkert system är Quickchannel som av eSam har utsetts som en säker och tillförlitlig kommunikationsplattform för kommuner. Tjänsten har stöd för kommunfullmäktigemöten. Utifrån vad vi hört så är politiken och kommunens kommunikationsenhet intresserad av denna plattform ändå för webbsändningar och videoproduktion, vilket skulle göra det mycket fördelaktigt för kommunen att upphandla en och samma tjänst och på ett enkelt och säkert sätt uppfylla samtliga behov. Det finns givetvis fler plattformar man kan titta närmare på.

(eSam stöttar kommuners och myndigheters digitalisering och ger ut stöd och vägledningar för bland annat inköp av system <https://www.esamverka.se/>).

Vår starka rekommendation är att man ser över kravbilden igen, säkerställer att krav kring dataskydd och IT-säkerhet beaktas och gör en bredare marknadsundersökning innan upphandling genomförs. Vid upphandling bör kommunens generella upphandlingskrav och arkitekturprinciper beaktas.

Skulle politiken/kansliet ändå vilja gå vidare med inköp av det här specifika systemet, som tyvärr inte uppfyller kommunens upphandlingskrav och arkitekturprinciper, så rekommenderas en mycket kort avtalstid, max 2 år, samt att bra rutiner för hantering av handenheter och voteringsdator samt att back-up av voteringsdatorn sätts upp. En dataskyddsutredning med tillhörande risk- och konsekvensanalys bör också genomföras (DPIA) för att förebygga IT-incidenter.

Lista på ett antal funktionaliteter i systemet:

- Automatik för hantering av närvaro/insättning av ersättare under hela mötesprocessen med tidstämpel.
- Automatisk hantering av debattregler till exempel gräns för antal repliker och genmäle.
- Automatisk hantering och visning av olika talartider för anförande, replik och genmäle samt partitid.
- Korrekt hantering av politiskt obundna ledamöter även kallat "politisk vilde".
- Koppling till de flesta på marknaden förekommande leverantörer av webb-TV.
- Koppling till CAM Pilot, mjukvara för röststyrda robotkameror till ITV och webb-TV.
- Inbyggt programspråk för styrning av yttre hårdvara till exempel ljudanläggning/styrsystem (individuellt per ledamot).
- Plugin för hårddiskinspelning med automatisk indexering av händelser, till exempel byte av ärende, talare, omröstningar m.m.
- Import/export av ledamotsregister, föredragningslistor, närvaroprotokoll, omröstnings- och uppropsprotokoll, talarlistor m.m.
- Mycket hög mobilitet, inget WiFi behövs och kan arbeta fristående (offline) från internet.
- Hanterar flera olika generella användarprofiler som kan användas vid till exempel ungdomsfullmäktige.
- Upprop/omröstning genomförs vanligen under 1 minut och sker i realtid.
- Möjlighet till anpassade handkontroller för personer med funktionsvariation.
- Dokumenterat lång livslängd och hög tillgänglighet.